

Barns utveckling

Frisk-/riskfaktorer och effektiva insatser

Bekräftad problematik

Tecken på risk

Förväntad utveckling

Insatser till alla

Mot vuxenlivet

-9 mån-2 år 2-6 år 6-12 år 12-16 år 16-18 år >18 år

Friskfaktorer ⁽²³¹⁻²³⁴⁾

- Tydliga normer och förväntningar i omgivningen
- Stöd att utveckla god anknytning till andra människor
- Möjlighet att utveckla sociala och kognitiva kompetenser och goda kamratrelationer
- Miljö som förstärker positiv utveckling

Riskfaktorer ^(235-247, D8)

Samhällsfaktorer

- Områden med hög social och ekonomisk belastning
- Stor in- och utflyttning i området
- Bristande sociala nätverk och lågt socialt kapital

Föräldrafaktorer

- Föräldrar med missbruk och/eller psykisk ohälsa
- Föräldrar i en pressad livssituation och/eller ekonomisk utsatthet

Barnfaktorer

- Utsatts för fysiska/psykiska övergrepp
- Behov av omfattande insatser från socialtjänsten
- Fysiska och/eller kognitiva funktionsnedsättningar

Tänkvärt

- Framgångsrika investeringar kan komplettera men får aldrig ersätta det generella utbudet
- Ju fler riskfaktorer desto större risk för negativ utveckling
- Ett bra resultat förutsätter tillgång till adekvata insatser som håller god kvalitet
- Barn som har omfattande problem behöver ofta stöd under hela uppväxten

Psykisk hälsa barn och unga

UPPDRAG
Psykisk Hälsa
- uppdragpsyiskhalsa.se -

Skriften *Vänta inte!* – guide för investeringar i tidiga insatser för barn och unga finns på www.psynk.se och www.uppdragpsyiskhalsa.se

Kognitivt

- Sover, äter och reagerar adekvat ⁽¹⁾

Fysiskt

- Adekvat längd och viktuppgång ⁽²⁾
- Krypa, prata och gå ⁽⁴⁾

Psykosocialt

- God anknytning till föräldrar ⁽⁵⁾

Kognitivt

- Finner språk-, tanke- och beslutsförmåga ⁽⁶⁾

Fysiskt

- Finner motorik och balans ^(7, 10)
- Öga-/handkoordinering ⁽¹⁰⁾
- Klär sig själv ⁽¹¹⁾
- Adekvat längd och viktuppgång ⁽¹³⁾

Psykosocialt

- Trygga relationer till andra vuxna ⁽⁷⁾
- Goda kamratrelationer ⁽⁸⁾

Kognitivt

- Läs- och skrivförmåga ⁽¹⁴⁾
- Matematikens grunder ⁽¹⁵⁾

Fysiskt

- Tidiga pubertetstecken ⁽¹⁶⁾
- Adekvat längd och viktuppgång ⁽¹⁸⁾
- Normal motorik och fysisk aktivitet

Psykosocialt

- Kan följa regler ⁽¹⁸⁾
- Förstår andras behov och har förmåga till konfliktlösning ⁽¹⁷⁾

Kognitivt

- Effektivt studieförmåga ⁽²⁰⁾
- Motivation för lärande ⁽²¹⁾
- Realistisk bedömning av egen förmåga ⁽²²⁾

Fysiskt

- Pubertet och fysisk utveckling ⁽²³⁾
- Hormonellt betingade humörsvingningar ⁽²⁴⁾
- Adekvat längd och viktuppgång ⁽²⁶⁾

Psykosocialt

- Utvecklade vänskapsrelationer ⁽²⁵⁾
- Positiv självkänsla och problemlösningsförmåga ⁽²⁴⁾
- Ansvarstagande och moralutveckling ⁽²⁵⁾

Kognitivt

- Förmåga till komplext beslutsfattande ⁽²⁸⁾
- Kan planera och fullfölja på längre sikt ⁽²⁹⁾

Fysiskt

- Pubertet och fysisk utveckling ⁽²⁴⁾
- Goda mat- och motionsvanor ⁽²⁹⁾
- Adekvat längd och viktuppgång ⁽²⁶⁾

Psykosocialt

- Frigörelse ⁽³¹⁾
- Utforska kärleksrelationer, arbete/utbildning och världsåskådning ⁽³²⁾
- Framtidsinriktning ⁽³³⁾

Kognitivt

- Utvecklad impulskontroll ⁽⁴⁾
- Utvecklat konsekvenstänkande ⁽⁸⁾
- Förmåga till självständigt och komplext beslutsfattande ⁽³⁾

Fysiskt

- Adekvat längd och vikt ⁽⁴⁾
- Goda mat- och motionsvanor ⁽⁹⁾

Psykosocialt

- Självständighet (beteendemässigt och emotionellt) ⁽³⁾
- Påbörja eget boende och självförsörjning ⁽⁴⁾
- Utforska utbildning/arbete, kärleksrelationer och världsåskådning ⁽³⁾

Fysiskt

- Framtidsinriktning ⁽³³⁾
- Utökat och diversifierat socialt nätverk ⁽⁴⁾
- Långvariga nära relationer, t.ex. familj ⁽⁸⁾

Samhällsinsatser som:

- Uppmärksammar föräldrars socioekonomiska och psykosociala situation samt psykiska hälsa ⁽³⁷⁾
- Säkerställer fosters/nyfött barns kroppsliga hälsa och utveckling ⁽³⁸⁾
- Stödjer anknytning mellan barn och förälder ⁽³⁹⁾
- Erbjuder pappa- och mammapgrupper ⁽⁴⁰⁾
- Erbjuder universella preventionsprogram för förlösningssyndrom ⁽⁴¹⁾
- Erbjuder screening för depression bland nyblivna mammor ⁽⁴²⁾

En förskola av hög kvalitet utmärks av:

- Ömsidig uppmärksamhet i aktiviteter initierade av barn och av personal ⁽⁴³⁾
- Utveckling av hjärnans exekutiva funktioner ⁽⁴³⁾
- Stöd till tidig språkinlärning ⁽⁴³⁾
- Pedagoger och chefer med hög kompetens ⁽⁴⁴⁾
- Socialt och emotionellt lärande och träning i konfliktlösning ^(45, 16)

Samhällsinsatser som:

- Uppmärksammar barn i riskmiljö, föräldrars stödbehov och initierar tidigt stöd ⁽⁴⁶⁾
- Möjliggör för alla föräldrar att hjälpa sina barn att lära sig nya färdigheter ⁽⁴⁷⁾

En skola av hög kvalitet utmärks av:

- Lärare och annan personal med positiva och höga förväntningar på att alla ska lyckas ⁽⁴⁸⁾
- Att elever lär sig och läroprocesser synliggörs ⁽⁴⁹⁾
- Pedagoger och rektorer med hög kompetens och pedagogiskt ledarskap ⁽⁵⁴⁾
- Att elever får tillgång till såväl extra pedagogiskt som psykosocialt stöd ⁽⁵¹⁾
- Arbete för att förebygga utagerande beteende enligt etablerade metoder ⁽⁵²⁾
- Ett systematiskt arbete mot diskriminering och kränkande behandling ⁽⁵³⁾
- Byggnad av starka relationer mellan skola och föräldrar ⁽⁵⁴⁾
- Socialt och emotionellt lärande samt träning i konfliktlösning ^(55, 18)
- Fritidsaktiviteter med gott stöd av utbildade vuxna ⁽⁵⁶⁾

En skola av hög kvalitet utmärks av:

Föregående skolpunkter (6-12 år) samt

- Tydlighet och struktur ⁽⁵⁷⁾
- Allas fysiska och psykiska säkerhet ⁽⁵⁸⁾
- Uppmärksamhet på närvaro ⁽⁵⁹⁾
- Stödjande relationer ⁽⁶⁰⁾
- Ett systematiskt arbete och etablerade metoder för att förebygga psykisk ohälsa ⁽⁶¹⁾

Samhällsinsatser som:

- Ger barn möjligheter att forma sin identitet och erbjuder positiva sociala normer ⁽⁶²⁾
- Hjälper barnen att utveckla en realistisk bedömning av egna kontrollmöjligheter och förmåga ⁽⁶³⁾
- Ger barnen möjlighet att få känna sig behövda och efterfrågade ⁽⁶⁴⁾
- Erbjuder fritidsaktiviteter med gott stöd av utbildade vuxna ⁽⁶¹⁾

En gymnasieskola av hög kvalitet utmärks av:

- Fokus på att alla ska fullfölja ^(65, 7)
- Stöd att utforska egna intressen i utbildning och ger introduktion till arbetsmarknaden ⁽⁶⁶⁾
- Stöd för att bygga relationer med andra vuxna ⁽⁶⁷⁾
- Ett bra bemötande och en positiv miljö ⁽⁶⁸⁾
- Samarbeta och delaktighet ⁽⁶⁹⁾
- Ett systematiskt arbete och etablerade metoder för att förebygga psykisk ohälsa ^(65, 16)

Föregående punkter för gymnasieskola samt samhällsinsatser för:

- Välfungerande samspel mellan utbildning och arbetsmarknad som främjar övergången mellan skola, högre utbildning och arbetsmarknad ⁽⁷⁰⁾
- God uppföljning av ungas samsättnings- och erbjudande av lämpliga åtgärder till unga som inte studerar på eller har fullföljt en gymnasieutbildning ⁽⁷¹⁾

